

K počátkům farnosti na Borové

Jan Al Saheb

Obce Malenovice, Nová Ves a Staré Hamry, z nichž byla v roce 1785 ustavena samostatná duchovní správa při kostele na Borové, patřily v rámci menšího stavovského panství Frýdek¹ k nejpozději založeným.² Z církevně-správního hlediska původně všechny náležely k farnosti v Dobré. Nejstarší písemná zmínka týkající se tamního farního kostela je datována rokem 1447, avšak lze předpokládat, že farnost v Dobré vznikla již dříve. V důsledku postupující kolonizace a zakládání nových sídel v podhorských a horských oblastech se stala záhy svou rozlohou více než 4 německé míle čtvereční (cca 225 km²) nejrozlehlejší v celém těšínském komisariátu. V roce 1688 zahrnovala celkem patnáct obcí, z nichž k farnímu kostelu v Dobré jich příslušelo pět a k filiálnímu kostelu ve Skalici deset³, včetně Malenovic, Nové Vsi a Starých Hamer. Téměř dvě třetiny tohoto území byly jen velmi řídké zalidněny, což ovšem nepředstavovalo pro výkon duchovní služby žádnou výhodu, naopak, cesty do usedlostí v horách byly více než svízelné a bylo téměř nemožné, aby takto náročnou službu obsáhl jeden člověk, uvážíme-li, že jediným dopravním prostředkem byl kůň. Proto předpokládáme, že při zdejší faře byl již ve starší době také kaplan, i když v pramenech se poprvé uvádí až v roce 1731.⁴ Již počátkem 17. století bylo zřejmé, že v důsledku obrovské rozlohy doberské farnosti zdejší kněží nemohou ani při veškeré snaze vyhovět všem požadavkům na ně kladeným.

Problém nastal zejména v oblasti Zadních hor. Nejenže zdejší farníci měli příliš daleko jak do filiálního, tak do farního kostela, ale také každá návštěva kněze jdoucího udělit poslední pomazání se stala zejména v zimních měsících téměř nemožnou. Se stejným problémem se potýkala také sousední moravská farnost ve Frýdlantě, jejíž jihovýchodní hranice se neustále posouvala hlouběji do nitra Zadních hor. V období reformace, postupující z Dolního Slezska a Uher představoval tento stav reálné ohrožení katolicismu v celé této oblasti, kam stále častěji pronikaly jinověrecké vlivy a množily se případy hereze.⁵ Doberský farář Augustin Wolfgang Volný o tom napsal „...že duchovní správce v Dobré měli mnoho starostí především v době násilného rozšiřování

luteranismu, by nejen své farníky před bludem novotárův uchránili, ale též v dobrém drželi ten lid, který v horách živ jsa, oddán byl mnohým pověrám...“.⁶ Situace se vyhrtila v době vlády těšínského knížete Václava II., který se přiklonil na stranu reformace a dle zásady „cuius regio, eius religio“ ji začal prosazovat na území celého Těšínska. Kolem roku 1550 došlo k vyhnání katolických duchovních z celého knížectví, pouze fary v Dobré, Frýdku a Bruzovicích zůstaly v katolických rukou. Přesto i na území těchto farností zapustila reformace mezi obyvatelstvem alespoň částečně své kořeny.⁷ K zachování dominantního postavení katolického náboženství na Frýdecku nesporně přispěl fakt, že ještě za života knížete Václava II. došlo dne 14. února 1573 k odprodeji zadluženého frýdeckého panství (včetně Místecka) za 36 tisíc zlatých příslušníkům významného katolického slezského šlechtického rodu, Matyáši a Jiříku, bratřím z Lohova, kteří zde zahájili vlnu rekatolizace.

Koupí panství byla na nové majitele převedena také patronátní povinnost nad kostely ve Frýdku, Lískovci, Bruzovicích, Sedlišťích, Dobré a Skalici.⁸ Patrony kostelů na moravské části panství, v Místku a Frýdlantě, zůstali i nadále olomoučtí biskupové, usilující o znovuzískání tohoto území náležejícího původně k jejich državám. Úspěšný byl v tomto ohledu biskup Stanislav Pavlovský,

Borová; litografie ze 40. let 19. století

Kronika Borová, pag. 137; -
Erb Karolíny Františky
Terezie hraběnky Almesloe

který v roce 1581 za sumu 36 tisíc zlatých od Jiříka z Lohova celé frýdecké panství odkoupil. Okamžitě z něho vydělil léno místecké, které opět, téměř po dvou stech letech, připojil k biskupskému hukvaldskému panství. Druhou část zakoupené državy, tedy vlastní frýdecké panství, biskup 15. srpna 1584 prodal katolíkovi Bartoloměji Bruntálskému z Vrbna a na Markvartovicích.⁹ Rekatolizace vyvrcholila za nových majitelů panství, Jiřího z Oppersdorfu, který koupil frýdecké panství 20. února 1636¹⁰ a jeho syna Františka Eusebia. Důsledkem toho, že bylo Frýdecko už od roku 1573 nepřetržitě v držení katolické šlechty provádějící rekatolizaci mnohem účinněji než samotná těšínská knížata, představovalo toto panství v rámci těšínského knížectví opravdovou baštu katolicismu. To platilo také i po roce 1653, kdy se po smrti kněžny Alžběty Lukrecie stali držitelé těšínského knížectví Habsburkové a ze země byli vypovězeni všichni protestantští kazatelé, bylo uzavřeno 49 protestantských kostelů a protestantské bohoslužby se mohly nadále konat pouze na zámcích nekatolické šlechty.

Poté, co byly všechny protestantské kostely uzavřeny, nekatolíci z frýdeckého panství a po roce 1653 i ze zbytku těšínského knížectví se začali scházet za nocí na tajné pobožnosti v lesích nebo chodili na luterské pobožnosti do sousedních Uher. Na Frýdecku byly za takové tajné shromaždiště nekatolíků označovány zejména dvě místa, a to hora Prašivá (704 m.n.m.) a návrší Borová (492 m.n.m.). Snad hrabě Jiří z Oppersdorfu, horlivý katolík, nechal krátce po roce 1636, ve snaze zamezit tajným pobožnostem, na obou těchto místech zřídit tzv. misijní stanice. Na Prašivé ji tvořila patrně jen dřevěná kaplička se skromným obydlím pro misionáře, zatímco na Borové byla kaple zděná.¹¹ Obě kaple byly zasvěceny sv. Ignáci z Loyoly. Misijní stanice na Borové, nacházející se „*in montanis versus Moraviam*“, měla sloužit nejen pro část slezskou, ale i pro přilehlou oblast moravskou, která byla součástí biskupského hukvaldského panství. Činnost misionářů, vysílaných sem, na území vratislavské diecéze, nežádka i olomouckým biskupstvím, nám přibližuje zápis ve frýdlantské farní kronice. „...*Aby tito chudí obyvatelé hor byli poučeni v křesťanství a tím byli vytrženi z bahna nemravnosti, byla v horách zřízena misijní stanice na Borové a kněží stavu světského i řádového tam byli vysláni. Tito misionáři museli lidi v horách vyhledat, shromáždit je*

jako roztroušené stádo a potom je vyučovat a svatá tajemství mezi nimi slavit. Mívali obyčejné zvonky, kterými lidi svolávali. Misionáři vyučovali v Kristově náboženství. Vyučování muselo být přirozeně přiměřené chápavosti prostého hrubého lidu a muselo být podáváno názorně...“. Dále dodává pisatel kroniky, frýdlantský farář František Halfar: „...*Já jsem jednou slyšel názornou křesťanskou modlitbu z oněch dob, kterou jako kuriozitu dodávám: v naše jizbě čtyry kuty, v každém kuče Anděl Boží, na prostředku Matka Boží, budiž s náma andělama, s Kristem Pánem, až na věky věkův Amen...“.*¹² Požadavky kladené na osoby misionářů byly poměrně vysoké. Nejenže se předpokládala jejich mravní bezúhonnost a oddanost církevní věrouce, ale museli také ovládat „*moravský jazyk (linguam Moraviae)*“.¹³

Na Prašivé i na Borové byly zavedeny slavné poutě v den sv. Ignáce a poddaným na frýdeckém panství byly sleveny tři dny roboty v roce, jestliže se alespoň jedné z nich zúčastní. Jelikož byly záhy poutě velmi hojně navštěvovány, nechal v roce 1640 Jiří z Oppersdorfu na Prašivé vystavět, zřejmě na místě misijní kaple, dřevěný kostel, zasvěcený stejně jako původní kaple sv. Ignáci z Loyoly.¹⁴ Přestože se nacházel na území doberské farnosti, byl fundací 12 tolarů přičleněn k frýdecké faře coby filiální kostel a frýdecký kaplan měl povinnost zde sloužit třikrát do roka mše, a to na sv. Ignáce, v Pondělí velikonoční a na Narození Panny Marie. První mše v novém kostele byla sloužena v neděli 5. srpna 1640.

V otcových šlépějích pokračoval hrabě František Eusebius z Oppersdorfu, když nechal v roce 1673 vystavět kostel také na Borové.¹⁵ Dle vizitačního protokolu z roku 1688 se stejně jako na Prašivé jednalo pouze o dřevěnou stavbu, která ze severní strany přiléhala k původní zděné misijní kapli.¹⁶ Již 1. ledna 1673 byl fundací 12 tolarů přičleněn coby filiální k frýdecké faře.¹⁷ Při této příležitosti došlo také ke změně patrocinia kostela na Prašivé, čímž se zamezilo konání poutí na obou místech ve stejný den.¹⁸ Hlavní poutě na Prašivé se následně konala vždy v neděli po svátku sv. Antonína Paduánského, nového patrona kostela. K vysvěcení kostela na Borové ke cti sv. Ignáce vratislavským světícím biskupem Karlem Františkem Neandrem došlo dne 14. září 1673.¹⁹

Jak již bylo řečeno, borovský kostel byl prokazatelně ještě koncem 17. století dřevěnou stavbou, jedinou zděnou částí byla

původní misijní kaple na jižní straně kostela. Je s podivem, že ohledně přestavby kostela do zděné podoby písemné prameny mlčí, což značně ztěžuje dataci vzniku této stavby. Jedinou výjimkou je česky psaný zápis vlastenecky smýšlejícího borovského faráře Jana Tagliaferra z roku 1898 ve farní kronice. Ten zaznamenal, že při líčení interiéru kostela byly po odstranění staré vrstvy vápenného nátěru v misijní kapli objeveny na stěnách a stropě stopy původní výmalby. Nad vchodovými dveřmi byly znatelné dva erby. „Jeden byl už úplně neviditelný, až na modrou barvu základní, kdežto druhý byl značný.“ Podobu druhého znaku velmi pečlivě zachytil Tagliaferro do kroniky a také na výkres, který zaslal heraldikovi Konrádu Blažkovi, tehdy faráři v Mladějovicích na Moravě. Následně bylo určeno, že zmíněný znak patřil hraběcí rodině Almesloe, z níž pocházela třetí manželka majitele frýdeckého panství Františka Viléma hraběte Pražmy, Karolína Františka Terezie.²⁰ Na základě uvedené skutečnosti se domnívám, zatím jen v rovině hypotézy, že erby byly vymalovány na místě starých oppersdorfských až po přestavbě dřevěného kostela na zděný, k čemuž došlo zřejmě někdy v první polovině 18. století za Františka Viléma hraběte Pražmy. Ani zděná podoba kostela však neodpovídala jejímu současnému stavu. Jediným pramenem je v tomto ohledu litografie ze čtyřicátých let 19. století, která zachycuje kostel ještě s dřevěnou bání na původní misijní kapli a pouze s malou dřevěnou věží, vyrůstající ze střechy nad vchodem. Ke stavbě zděné věže a zároveň k úpravě misijní kaple došlo až v roce 1890, čímž byla kostelu dána jeho dnešní podoba.

Obce Malenovice, Nová Ves a Staré Hamry, přínaležející k borovskému kostelu, byly v důsledku nárůstu počtu obyvatel v horských oblastech od roku 1673 spravovány stále častěji frýdeckými než doberuskými faráři. Nebylo však žádnou výjimkou, že křty, oddavky i pohřby brali na svá bedra faráři ze sousední moravské farnosti ve Frýdlantě, jak to dokládají dochované matriky.²¹ Snahy o zefektivnění zdejší nedostačující duchovní správy byly korunovány úspěchem až v roce 1778, kdy bylo na Borové císařským nařízením ze dne 8. prosince zřízeno tzv. lokální kaplanství (jednalo se o část farnosti nebo přífařenou obec, která byla spravována vlastním knězem, pomocníkem faráře, budto kaplanem, nebo kooperátorem).²² Trvalo však ještě rok a půl, než bylo postaveno obydlí a zajištěny

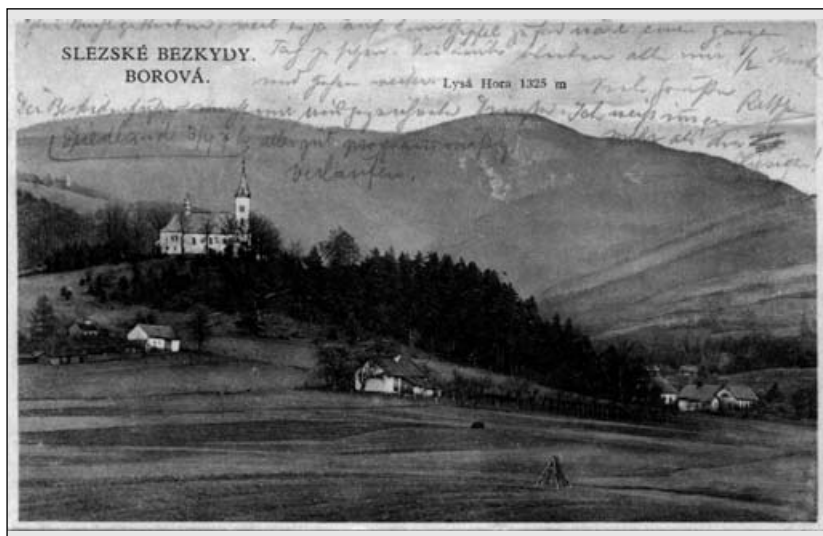
další náležitosti pro vlastního duchovního správce.

K nově zřízenému lokálnímu kaplanství při kostele na Borové náležely obce Malenovice, Nová Ves a Staré Hamry. Původně zde byly přiděleny také obce dosud přífařené do Frýdku, Pržno a Lubno²³, přestože již minimálně od poloviny 17. století v těchto dvou obcích vykonával duchovní službu místecký farář a obě obce přináležely k filiálnímu kostelu ve Frýdlantě.²⁴ Po vzniku samostatné farnosti ve Frýdlantě v roce 1665 byly obě obce ponechány v jurisdikci místeckého faráře, který v nich nadále vykonával veškeré církevní úkony, za což mu náležely i patřičné štolové poplatky.²⁵ Po roce 1673 byli farníci z Pržna a Lubna sice pohřbíváni na borovském hřbitově, ale místecký farář navzdory tomu odmítal přífařeni obou obcí ke vzniklému lokálnímu kaplanství. Když se na jeho stranu postavil i farář frýdecký, jemuž náležely desátky a fundace²⁶ z obou obcí, rozhodl těšínský generální vikář Antonín Alois Löhn společně s arcibiskupskou konzistoří v Olomouci dne 13. prosince 1779, že vše zůstane při starém.²⁷

Dne 12. června 1780 byl jmenován prvním borovským lokálním kaplanem Jan Golík.²⁸ Jeho hmotné zabezpečení sestávalo jednak z desátku odevzdávaného již řečenými třemi obcemi, dále podpory patrona a zbytek na sebe vzal stát v podobě doplatku příjmového minima (portio canonica) ve výši 60 tolarů ročně z nově zřízeného náboženského fondu. Zmíněný desátek ze všech obcí sestával z dvaceti tolarů v peněžích

Borová, foto:

Borová sbírka pohlednic
Muzea Beskyd

a dále z 18 větelů ovsy, stejného množství pšenice, 18 čtvrtní másla a tří ovcí. Patron, frýdecká vrchnost, se zavázal ročně poskytnout šest sáhů dřeva z panských lesů (*lignae gratis ex silva dominicali*), v penězích 32 toлары a 10 větelů ovsy pro koně, který byl zdejšímu duchovnímu správci k dispozici při cestách za nemocnými.²⁹ Dne 30. srpna 1780 bylo rozhodnuto o převedení výnosu z dosavadních dvou fundací při borovském kostele, a to z fundace Eusebia z Oppersdorfu z roku 1673 a z fundace frýdeckých měšťanů Jakuba a Hedviky Syřínkových z roku 1680 ve prospěch zdejšího lokálního kaplana.³⁰ V roce 1782 navíc přibyl ještě výnos z nadace faráře Josefa Hlasty a brzy nato i výnosy fundací Pavla Ivánka a Jiřího Sluky.

V roce 1785 velmi podstatně zasáhlo do dějin farnosti v Dobré rozhodnutí císaře Josefa II. Na jeho základě došlo k jejímu rozdělení na čtyři menší farní obvody. Farnostmi se staly vedle Dobré také Morávka, Skalice a Borová. Prvním farářem na Borové byl dne 3. února 1785 jmenován zdejší dosavadní lokální kaplan Jan Golík.³¹ K nové farnosti byly vedle Malenovic, Nové Vsi a Starých Hamer konečně přiřazeny také obce Pržno a Lubno.³² Přesto v nich však dohodou mezi těšínským generálním vikářem a arcibiskupskou konzistorií v Olomouci z 16., respektive z 31. března téhož roku vykonával i nadále duchovní službu místecký farář, jemuž byly také přiznány

veškeré štolové poplatky z obou obcí.³³ Tato ztráta však byla borovskému faráři velmi záhy nahrazena fundací majitele frýdeckého panství, hraběte Jana Nepomuka Pražmy z 12. června roku 1789.³⁴

I když na konci 18. století patrně nebyl kostel na Borové příliš starý (uvažujeme-li o výstavbě zděné stavby počátkem 18. století), jeho interiér se ani zdaleka nenacházel v dobrém stavu. Vnitřní vybavení kostela proto zřejmě pocházelo z původní dřevěné stavby. Z doby, kdy zde působil již druhý farář, Antonín Balonek (1793-1799), to dosvědčují dochované vizitační protokoly. Již v roce 1795 konstatoval vizitátor Antonín Alois Löhn katastrofální stav kazatelny i ostatního zařízení. Stejně se vyjadřoval i v roce následujícím a při vizitaci provedené 8. dubna 1798 dokonce uvedl, že stav kazatelny je zcela nevyhovující a ohrožuje kněze na životě „...*cathedra ruinam minatur...ob periculum mortis corruendi parochia injunctum fuerit...*“.³⁵ Tento závažný nedostatek byl odstraněn až za dalšího borovského faráře, kterým se v roce 1799 stal Vincenc Dankovský (1799-1809), dříve lokální kaplan v Hnojníku. Oba dva posledně jmenovaní kněží se museli nejen postarat o obnovu zašlého interiéru kostela, ale zároveň se museli také smířit s ukrácením svých příjmů ze štolových poplatků, a to nejen v důsledku statu quo v Pržně a Lubně, ale také následkem dlouhých sporů s lokálním kaplanstvím v Ostravici o oblast Starých Hamer.

Význam vzniku zdejší farnosti pro další vývoj přiřazených obcí, zvláště Malenovic, byl značný. Pomineme-li církevně-náboženský smysl tohoto státem řízeného kroku, velmi příznivý dopad mělo zejména zřízení obecné školy a chudinského ústavu, přičemž obě tyto instituce byly velmi úzce svázané s existencí farnosti. V roce 2003 uplynulo již rovných 330 let od výstavby kostela na Borové. Přestože za dobu své existence prošla tato sakrální památka několika přestavbami i drobnějšími úpravami, stále si zachovává svůj neopakovatelný *genius loci* a je přirozenou dominantou obce Malenovice i jejího okolí.

POZNÁMKY

1 Korbelařová, I.: K územně správnímu členění Slezska před rokem 1740. Slezský sborník 100, 2002, č.3, s.165.
2 Obec Malenovice vznikla mezi lety 1610-1617, Nová Ves kolem roku 1600 a Staré Hamry mezi lety 1636-1639 viz: Hosák, L.: Historický místopis země moravskoslezské. Brno 1938, s.926-927, Bakala, J.: Osídlení Frýdecka a Jablunkovska v období vrcholného feudalismu. Frýdek-Místek 1982, s. 67, 90-91 a Žáček, R.: Pobeskydí v letech 1618-1848. Frýdek-Místek 1992, s. 93, 103 a 129.

3 Jungnitz, J. (Ed.): Visitationsberichte der Diözese Breslau. Archidiakonats Oppeln I. Breslau 1904, s. 566.

4 Nepřímým důkazem je zápis ve vizitačním protokolu z roku 1679, který hovoří o tom, že si nikdo nestěžoval, že by se některému nemocnému nedostávalo kněze. „...*Nullus tamen ex parochianis coram me est questus, defuisse aliquando infirmo copiam sacerdotis, nisi quod externi mussitaverint de iis, que annotavi...*“ Viz: Jungnitz, J. (Ed.): c.d., s. 235.

- 5 „...Přicházeli zde protestantští misionáři z Uher a začali bezelstné valachy a horaly vyučovat luteránství a kalvinismu, díky čemuž bylo v horách mnoho protestantů, neboli katolíků pouze na oko...“ Kronika farnosti Frýdlant, Římskokatolický farní úřad ve Frýdlantě n.O. (dále jen FúF), pag.108.
- 6 Volný, J.: Dějiny kostela svatého Jiří v Dobré. Dobrá 1999, s. 6.
- 7 Stand des Breslauer k.k. Diözesantheils mit ende des Jahrs 1820. Teschen 1821, s. 60. O náboženských poměrech na frýdeckém panství v období reformace pojednal Adamus, A.: K dějinám Frýdku a okolí. Černá země IV, 1928, č. 8, s. 229-233.
- 8 Hosák, L.: c.d., s.925. Při prodeji frýdecké části panství biskupem Stanislavem II. Pavlovským Bartolomějí Bruntálskému z Vrba v roce 1584 už nový majitel přebíral patronátní povinnost jen nad třemi kostely, a to ve Frýdku, Bruzovicích a Dobré. Viz: Archiwum państwowe w Katowicach, oddział w Cieszynie (dále jen Ap), fond Zbiór dokumentów pergaminowych i papierowych, sign.103. V literatuře Havlas, F.: Podací k farám panství frýdeckého. Věstník Matice Opavské (dále jen VMO) 1893, č. 3, s. 21-22 a Prasek, V.: Frýdek a Místek. VMO 1894, č. 4, s. 6. V roce 1617 byly všechny patronáty puštěny vratislavským biskupům, kteří jej v několika případech znovu propůjčili majiteli frýdeckého panství, avšak pouze „ad dies vitae“ - na doživotí, k čemuž došlo např. v roce 1669, kdy se stal patronem František Eusebius z Oppersdorfu. V popisu vratislavské diecéze z roku 1724 již opět figuruje coby patron těchto kostelů vratislavský biskup. Viz: Korbelářová, I. a Žáček, R.: Nový pramen k dějinám Těšínska. Těšínsko 1996, č. 4, s. 5.
- 9 Ap, fond Zbiór dokumentów pergaminowych i papierowych, sign.103.
- 10 Předání frýdeckého panství do jeho rukou schválil 25. února 1636 vrchní hejtman v Horním a Dolním Slezsku münstenberský kníže Jindřich Václav a Jiří z Oppersdorfu převzal panství dne 3. března téhož roku. Viz: Státní okresní archiv ve Frýdku-Místku (dále jen SOKA), fond Archiv města Frýdku, inv.č. 499, č. k. 8.
- 11 Kronika farnosti Frýdlant, FúF, pag. 104.
- 12 Tamtéž, pag. 104. Text autenticky zachycený modlitby je v jazykově německém textu kroniky zaznamenán česky.
- 13 Zemský archiv v Opavě (dále jen ZAO), pobočka v Olomouci, fond Arcibiskupství Olomouc, inv.č. 706, sign. A, č.k. 232, fol. 9. Jedná se o zápisy z činnosti misí.
- 14 SOKA ve Frýdku-Místku, fond Farní úřad Frýdek (dále jen FúFr), inv.č. 61, sign. VI i, fol. 28-29. Jedná se o registr fary frýdecké z let 1660-1694. V literatuře viz: Havlas, F.: Prašivá. Kalendář slezský 1897, s. 101-102 a Volný, J.: c.d., s. 27-28.
- 15 Tvrď, J.: Památný spisek k oslavení 200 letého jubilea nynějšího kostela dobrodinského. Brno 1886, s. 13, Tagliaferro, J.: Borová. Kalendář slezský 1898, s. 133, Hosák, L.: c.d., s. 926 a Žáček, R.: Pobeskydí v letech 1618-1848. Frýdek-Místek 1992, s. 45.
- 16 „...*Ecclesiae duae s. Antonii de Padua et s. Ignatii. Haec duae ecclesiae sunt lignae per modum capellarum...*“ viz: Jungnitz, J. (Ed.): c.d., s. 560.
- 17 Příjem frýdeckého faráře a kaplana z fundací kostelů na Prašivé a Borové je připomínán i ve vizitačním protokolu z roku 1679. „...*ex fundatione illustrissimorum comitum dominorum Georgii in Prassiva et domini Francisci in Borova comitis ab Oppersdorf 24 tal...*“ viz: Jungnitz, J. (Ed.): c.d., s. 228. Srovnej: Morr, J.: Der ehemals österreichische Anteil der Diözese Breslau nach den Visitationsberichten des 16. und 17. Jahrhunderts. Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Schlesiens 14-15, 1919-1920, s. 74.
- 18 SOKA ve Frýdku-Místku, fond FúFr, inv.č. 61, sign. VI i, fol. 28-30. Jedná se o opis dvou fundačních listin z roku 1673, v nichž se o změně patrociniá kostela na Prašivé pojednává.
- 19 Kopie konsekrační listiny je opsána v kronice farnosti Borová, FúF, pag. 122. „*Documentum consecrationis ecclesiae: Anno Domini 1673, die 14. mensis septembris nos, Carolus Franciscus Neander, Dei et apostolicae sedis gratia, episcopus Nicopolitanus, suffraganeus et archidiaconus vratislaviensis ibidemque ad s. crucem scholasticus, consecravimus ecclesiam et altare hoc in honorem sancti Ignatii, confessoris et reliquias ss. martyrium Vincentii Bonifacii Sisimii acitatis virginis /.../ et singulis christi fidelibus hodie consecrationis huiusmodi ipsam visitantibus gentia in forma ecclesiae consueta concessimus.*“
- 20 Kronika farnosti Borová, FúF, pag. 134-135. Karolína Františka Terezie hraběnka Almesloe se narodila v roce 1706, sňatek se uskutečnil 7. října 1724 ve Vratislavi a zemřela 14. června 1770.
- 21 ZAO, fond Sbírka matrik (dále jen Sm), inv.č. 1575, sign. M I I. také inv.č. 1683, sign. M VI 1.
- 22 Kronika farnosti Borová, FúF, pag. 1.
- 23 Návrší Borová i s kostelem se až do roku 1882 nacházelo na katastru obce Lubna, posléze došlo k jeho převedení k obci Malenovice. Viz: Gründel, F.: 700 let obce Lubna. Frýdlant n. Ostravicí 1980, s. 6.
- 24 V roce 1628 a po něm se obě obce uvádějí při frýdlantském kostele. Viz: ZAO, fond Sm, inv.č. 1575, sign. M I I.
- 25 Výjimku tvořilo období mezi lety 1716-1721, kdy tuto povinnost na sebe převzal frýdlantský farář. Viz: ZAO, fond Sm, inv.č. 1683, sign. M VI 1.
- 26 O fundaci Jana staršího Bruntálského z Vrba, jejíž výnos měla každoročně frýdeckému faráři platit obec Lubno pojednal Mikoláš, L. J.: Do lubenské kroniky a kroniky města Těšína. Těšínsko 1968, č. 4, s. 25-26. Text této fundace a nastalý spor o její vypláčení v letech 1665-1666 je zachycen v registru fary frýdecké z let 1660-1694. Viz: SOKA ve Frýdku-Místku, fond FúFr, inv.č. 61, sign. VI i, fol. 34-37.
- 27 Kopie dekretu je opsána v kronice farnosti Borová, FúF, pag. 7.
- 28 Kopie jmenovacího dekretu je opsána v kronice farnosti Borová, FúF, pag. 7-8. V literatuře Tagliaferro, J.: c.d., s. 134.
- 29 SOKA ve Frýdku-Místku, fond FúFr, inv.č. 64, sign. VI i, pag. 56, jedná se o knihu frýdeckých kostelů, sepsanou farářem Šípem (Schippem).
- 30 SOKA ve Frýdku-Místku, fond Farní úřad Malenovice-Borová (dále jen FúM), inv.č. 18, sign. IV c, č.k. 1, fol. 2, jedná se o nadační spisy, opis rozhodnutí o převedení výnosů z obou fundací je v kronice farnosti Borová, FúF, pag. 3.
- 31 Jmenovací dekret je opsán v kronice farnosti Borová, FúF, pag. 16-17. V literatuře Tagliaferro, J.: c.d., s. 134.
- 32 Schematismus des Bisthums Breslau und seines Delegatur-Bezirks. Breslau 1887, s.216, také Linhart, F.: Místecký okres. Vlastivěda moravská. Brno 1915, s. 100-101.
- 33 Dekret je opsán v kronice farnosti Borová, FúF, pag.17-18 a také v Annales parochiae mistecensis, Římskokatolický děkanský úřad v Místku, pag. 7-8.
- 34 SOKA ve Frýdku-Místku, fond FúM, inv.č. 18, sign. IV c, č.k. 1, fol. 4.
- 35 Ap, fond Komora cieszyńska, inv.č. 1390, pag. 150-151, 181 a 210. Jedná se o vizitační protokoly arcikněžství Frýdek.

PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V OKOLÍ CHEMICKÝCH TOVÁREN ZA PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE NA PŘÍKLADU ZÁVODU V HRUŠOVĚ A VRATIMOVĚ (1851 – 1912)

Jiří Palát

I v nejvyspělejších zemích světa považují lidé za nejvyšší hodnotu lidské zdraví. Překotný rozvoj průmyslové revoluce 19. století se všemi jejími problémy a zvraty v zaběha-

ných systémech se skutečně nejdříve dotýkal zemědělsko-řemeslných ekosystémů, a tím vlastně útočil především na lidské zdraví. A tak již kolem poloviny 19. století se i u nás